

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2057 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2057 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je \$0.00. Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 9. DECEMBRA (DEC. 9), 1935 Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 239

Mussolinijevi letalci bombardirali bolnišnice

Abesinski cesar protestira proti ubijanju civilnega prebivalstva. Mussolini mobiliziral posebno policijsko silo za zatiranje revolte med italijanskimi delavci v Afriki. Fašistična vlada ne bo odobrila francosko-angleškega mirovnega načrta. Angleški zunanji minister izjavil, da cilj kampanje proti Italiji ni strmoglavljenje Mussolinijevega režima

RIM, 8. dec. — Mussolini je včeraj pred poslanci svoje fašistične zbornice izjavil, da vojna v Abesiniji se bo nadaljevala ne glede na to, kaj stori Liga narodov. — Italijanski letalci so včeraj drugič bombardirali bolnišnice in bivališča v Desju v Abesiniji.

Ženeva, 7. dec. — Abesinski cesar Selassie je iz svojega glavnega stana v Desseju poslal novo Ligi narodov, v kateri ostro protestira proti ubijanju žensk in otrok in bombardiranju bolnišnic Rdečega križa po italijanskih vojaških letalcih.

Par, 7. dec. — S formalno obsojbo nasilnih metod ruskega boljševizma in nemškega fašizma so francoski levičarji in desničarji pokazali, da bodo nadaljevali boj z glasovnicami, ne s krogli.

Laval je po ostrih debatah v nižji zbornici dobil zaupnico in razburjenje se je pogojevalo. Ta mu je omogočila nadaljevanje politike, da se ohrani notranji mir. S tem je utrdil svojo pozicijo in, kakor vse kaže, bo ostal še dolgo na krmilu. Pri glasovanju, ki je končalo voharno debato o fašističnih organizacijah, so poslanci podprli Lavalu s 351 proti 219 glasovom.

Glasovanje je pokazalo, da so poslanci uverjeni, da Lavalova vlada lahko izvaja zakone, ki naj zasigurajo notranji mir. Odobrili so Lavalov program, ki določa: Razpustitev vseh napol militarističnih organizacij levičarjev in desničarjev, prepoved nošenja orožja, uniform in znakov.

Uveljavljanje zakona, ki določa zapor od treh mesecev do dveh let za osebo, ki nosi nevarno orožje pri političnih demonstracijah. Poostrežen zakonov o tisku, da bo vlada lahko kaznovala urednike listov, ki podžigajo na nasilstva in umore.

Pariz, 7. dec. — Premier Laval je preprečil padec svoje vlade, ko je na pritisk socialnih radikalcev naznanil, da bo nastopil proti fašističnim organizacijam, kakršna je "Croix de Feu" (Ognjeni križ) in druge.

Edouard Herriot, vodja socialnih radikalcev, je po konferenci z Lavalom izjavil, da je slednji sprejel njegov program z nekaterimi pridržki. Herriotovi levičarji so v viharni debati v francoski zbornici zahtevali razpustitev takozvanih "političnih armad", toda po konferenci med Lavalom in Herriotom so se nekoliko potolažili.

Opazovalci francoske politične situacije menijo, da se bo Laval vzdržal še nadalje na krmilu s pomočjo radikalcev in vodil pogajanja za končanje italijansko-abesinskega konflikta, če ne bo prišlo do nove rabuke v zbornici. Med socialnimi radikali jih je mnogo, ki ne verjamejo, da bo Laval odločno nastopil proti fašističnim organizacijam.

Xavier Vallat, fašistični poslanec, je odbil napade levičarjev. Zahteval je, da vlada razpusti tudi napol militaristične organizacije levičarjev, če že hoče zatreti slične nacionalistične grupe. To vprašanje je izzvalo vročo debato in predsednik zbornice je moral parkrat prekiniti sejo, da so se poslanci pomirili.

Sedaj je bilo objavljeno tudi poročilo, da se je pričela tajna obravnava proti članu uredniškega štaba komunističnega lista "Humanite", ki je bil nedavno aretiran na obtožbo špionaže v priklon nekimi zunanji državi.

Sodnik v Montani izvršil samomor
Missoula, Mont. — Distriktni sodnik Theodore Lentz v tem mestu se je te dni ustrelil. Bil je aktiven republikanski politik.

Pariz, 7. dec. — Sem so dospela poročila o velikem nepokoju med italijanskimi delavci, ki jih (Dolje na 3. strani.)

Domače vesti

"Mnogih še ni bilo..."
Cleveland, 7. dec. — V dopisu v Ameriški Domovini z naslovom "Kotoličani fare sv. Vida vzdromite (hej, jezikooslovec Slaje, kje si?) se!" in s podpisom Rev. M. Jager čitamo tudi tole: "...Več ko polovico misijona je že za nami, a mnogih, mnogih še ni bilo niti enkrat pri sv. misijonu..." Kaj če bi bili ti "mnogi, mnogi" — člani SNPJ? Kaj praviš, Minika Domovinka? ...

Nov grob v Wisconsinu
Sheboygan, Wis. — Zadnje dni je umrla Elizabeta Zore, stara 42 let. Podlegla je raku v želodcu.

Slovenski lovci
Sharon, Pa. — Več tukajšnjih slovenskih lovcev je šlo nad srnjake dne 1. decembra. Prva novica, ki je prišla z lovske fronte, je bila, da je Joe Godina prvi podrl srnjaka s šestimi rogli. Sreča se obeta tudi ostalim.

Članca umrla
Benid, Ill. — Dne 4. t. m. je po večmesečni bolezni umrla Uršula Plovinc, stara 55 let in doma iz Novega Vinodera na Hrvaškem. Bila je članica društva 354 SNPJ in tu zapuščala moža, pet sinov in štiri hčere.

Poroča na farmah
Harrieta, Mich. — Tu sta bila zadnje dni poročena Anton Zakrajšek in Mary Tavcar. Zenin je bil rojen v Jolietu, nevesta pa v Rock Springsu, Wyo.

Nov grob v starem kraju
Coverdale, Pa. — Mary Bele je prejela žalostno vest, da je v Kotredušu pri Zagorju ob Savi umrl njen oče Frano Bebar. V Ameriki zapuščala sina, dve hčeri in brata, v stari domovini pa dva sinova in dve hčeri.

Obisk
Chicago, 7. dec. — Gl. urad SNPJ je te dni obiskal Johnny Erjavec, slovenski boksar, čigar dom je v Duluthu, Minn. Erjavec bo imel danes (ponedeljek) zvečer boksaško bitko s slovenskim pugilistom Kranzem v Marigold Garden. Mladi "fajtar" nam je povedal, da je vsa njegova družina pri SNPJ.

Delavska vlada po-maga brezposelnim

Prva akcija vlade v Novi Zelandiji

Wellington, N. Z., 7. dec. — Prvo delo socialistične vlade v Novi Zelandiji je bilo, da izboljša položaj brezposelnih delavcev. V ta namen je nova vlada odredila celo vrsto javnih del in denarno podporo za prvo silo.

Drugi korak, ki ga pripravlja delavska vlada, je vzpostavitev prejšnjih in višjih mezd v industrijah. Medse v splošnem so bile znižane za časa prejšnje koalicijske vlade, ki je vodila strogo politiko "varčevanja" za državne službenice in s tem je dajala potuho privatnim podjetnikom, da so zmanjšali mezde na vseh tleh. V zbornici bo takoj predložen zakon minimalne mezd za delavce in delavke v splošnem.

Italijanska cerkev siplje z loto Mussoliniju

Rim, 7. dec. — Rimski fašistični listi so zadnje dni radostno poročali, da je duhovščina začela na debelo prispevati zlato fašistični vladi za pobijanje sankcij Lige narodov. Papežovo uradno glasilo "Osservatore Romano" danes skuša pojasniti, da zlato, ki ga prispevajo italijanski duhovniki, je predvsem namenjeno "dobrodelnosti doma", ne pa financiranju afriške vojne.

Pošto letalo dokončalo polet

Alameda, Calif. — Ameriško pošto letalo China Clipper je zadnji petek dokončalo prvi polet v Manilo na Filipinih in nazaj. Daljava med Manilo in Californijo znaša 8000 milj in polet tja in nazaj, 16,000 milj, je trajal 123 ur in 15 minut. Letalo je nosilo sedem mož posadke in 48 žakljev (108,000 kosov) pošte. V prihodnje bo letalo nosilo tudi potnike.

Italijanska šola za-sežena v Mehiki

Mexico City, 7. dec. — Mehške federalne oblasti so zadnje dni zasegle italijanski učni zavod v Guadalajari iz razloga, ker je ta zavod kršil proticerkvene zakone. Tukajšnji diplomatje pričakujejo, da bo Italija protestirala.

HEARSTOVA PROPAGANDA POSTAJA BUMERANG

V šolah Washingtona študirajo njegovo inkvizicijo

"TUDI S KNJIGAMI NA GRMADO"

Washington, 7. dec. — (FP) — Tukajšnji Hearstovi listi so s svojo propagando in teroriziranjem sicer uspešni, da so v šolah uvedli pravo inkvizicijo, niso pa mogli preprečiti širjenja "nevarnih" idej med učenci in študenti. Hearstova fašistična propaganda je v resnici pričela postajati bumerang.

Bumerang postaja v tem, da so nekateri učitelji prišli na idejo, da jih ne bo mogel nihče pestiti radi "komunizma", če svoje učence seznanijo z metodami Hearstove propagande. S tega vidika so že v nekaterih srednjih šolah pričeli s tedaji, v katerih so Hearstovi lokalni listi glavna atrakcija. In kakor poročajo, se študentje poglabljajo z velikim zanimanjem v načine njegove propagande. Posebno jih zanima njegovo tolmačenje akademske svobode.

Nekateri študentje na univerzi so celo prišli na markantno idejo, da je treba Hearstovo fašistično propagando privesti do konca in očistiti tudi vse učne knjige "komunističnih" idej. Po njih mnenju je to dosegljivo le z uničenjem knjig po Hitlerjevemu načinu — z javnim sežigom. In enkrat v bližnji bodočnosti nameravajo študentje tudi to izvršiti, napravili bodo "Hearstov kres" iz "nevarnih" knjig.

Pri tem bodo sigurno imeli kooperacijo tudi s strani velikega števila učitelstva, ki se bodo lahko sardončno smejali ob "Hearstovem kresu". S tem bi dobili vsaj nekoliko zadoščenja za infamno ponižanje, na katerega jih je prisililo Hearstovo časopisje, ki je s svojo fašistično propagando uspevalo, da je bila k šolam aporopiacijskemu zakonu za zvezni distrikt vključena "antirdečarska" določba in porinjena skozi kongres tik pred zaključkom.

Po tej določbi se mora zdaj vsak učitelj in učiteljica podpisati (Dolje na 3. strani.)

Standard Oil se boji reprisalij

Pretrgala ne bo zvez s svojo italijansko podružnico

New York, 7. dec. — Standard Oil Co. of New Jersey je podala izjavo, v kateri poudarja svojo lojalnost napram ameriški vladi, obenem pa pojasnjuje, da ni prejela še nobene zahteve, naj omeji pošiljanje petroleja svoji podružnici v Italiji. Amerika se ni podala nobene deklaracije, da smatra Italijo za napadalno v afriški vojni, zato bo kompanija vzdržala normalne zveze s svojo podružnico. To je v soglasju z nevtralno politiko Rooseveltove administracije, katero je predsednik očitel v svoji nedavni proklamaciji. Ako bi omejila pošiljanje olja v Italijo, bi s tem izzvala jezo Mussolinijeve vlade in sledile bi reprisalije.

"The Lamp", glasilo Standard Oil Co., piše, da so se zahteve glede dobavljanja olja povečale, odkar se je Italija zapletla v vojno z Abesinijo. Standard Co., ki je ustanovila svojo podružnico v Italiji pred več leti, bi bila lahko razširila svoje aktivnosti, a je odklonila naročila, katera so potem dobile druge oljne družbe.

Glasilo družbe dalje piše, da ne prodaja olja Mussolinijevi vojni mašini v Afriki. Izjema je bila le ena transakcija, izvršena med agentom njene podružnice in italijansko vlado, ki je slednja dobila nekaj tisoč sodov olja in je bilo to potem poslano v Afriko.

Soccony-Vacuum Oil Co., ameriška oljna družba, je istočasno s objavo izjave Standard Oil Co. naznanila, da bo povečala svojo oljno čistilnico v Neaplju, toda konstrukcija bo končana šele l. 1937. Zadevne načrte je direktorij družbe odobrila že v juliju, pred izbruhom afriške vojne.

Porast italijansko-ameriške trgovine

Izvoz ameriškega blaga v Anglijo se je tudi povečal

Washington, D. C., 7. dec. — Vzile poskusu ameriške vlade, da omeji izvoz bojnega materiala v Italijo, so se trgovinske aktivnosti med Italijo in Ameriko povečale. To kaže statistika, ki jo je včeraj objavil federalni trgovinski departament.

Dasi je Rooseveltova proklamacija, s katero je prepovedal izvoz bojnega materiala in orožja v Italijo in Abesinijo, stopila v veljavo 5. oktobra, je iz statistike trgovinskega departamenta razvidno, da se je izvoz ameriškega blaga v Italijo povečal v oktobru 35 odstotkov v primeri z izvozom v septembru. Drugo poročilo, ki ga je objavil notranji departament, javlja, da se je izvoz olja v Italijo povečal v oktobru v primeri s septembrom.

Objavljene številke kažejo tudi porast izvoza ameriškega blaga v Anglijo. Vrednost ameriškega blaga, ki ga je dobila Anglija v oktobru, se je na \$59,098,000 v primeri s \$40,119,254 v septembru t. l. in \$46,829,598 v oktobru preteklega leta.

Eksplodizija za-jela rudarje

Steubenville, O., 7. dec. — Eksplodizija, ki se je pripetila v premogovniku Warner Colliers v Wolf Runu, je zajela štiri rudarje. Rešilno moštvo je na delu in je že prišlo v bližino zajetih rudarjev. 31 rudarjev je srečno prišlo na površje po razstrelbi. Vzrok eksplozije še ni bil pojasnjen.

AMERIKA ALARMIRANA V SLED POLOŽAJA V AZIJI

Državni tajnik Hull posvaril Japonsko in Kitajsko

POOSTRITEV KRIZE NA DALJNEM VZHODU

Tokio, 7. dec. — Japonska se ne briga za devetdrjavno pogodbo, ki garantira integralnost kitajskega ozemlja.

To je stališče, ki ga je zavzela tokijska vlada, ko je bila informirana, da Amerika in Anglija nasprotujeta manevrom japonskih militaristov, ki hočejo dobiti kontrolo nad severno Kitajsko, kar je kršitev omenjenega pakta.

Predstavniki japonskega zunanjega urada je včeraj izjavili, da obstoječa pogodba ni v soglasju s sedanjo situacijo, ker že to, ko se je osem držav zavezalo, da bo branilo neodvisnost Kitajske, da je kitajska suvereniteta omejena s to pogodbo, ki postavlja Kitajsko v vrsto kolonij zunanjih držav. Dalje je rekel, da izjava ameriškega državnega tajnika Hulla je le ponovitev načel mednarodnega zakona, kateri pa Japonska ne pripisuje nobene važnosti.

Washington, D. C., 7. dec. — Uradna izjava, namenjena Japoncem in Kitajski, ki jo je objavil državni tajnik Hull, kaže, da je ameriška vlada vznemirjena zaradi manevrov japonskih militaristov, ki hočejo raztegniti svojo kontrolo na severne kitajske province.

Izjava vsebuje prikrit opomin, naj se Japonska in Kitajska držita provizij pogodbe, katero sta s sedmimi drugimi državami podpisali, in drugih mednarodnih paktov, ki jamčijo integralnost kitajskega teritorija in zaščito zunanjih interesov na Kitajskem.

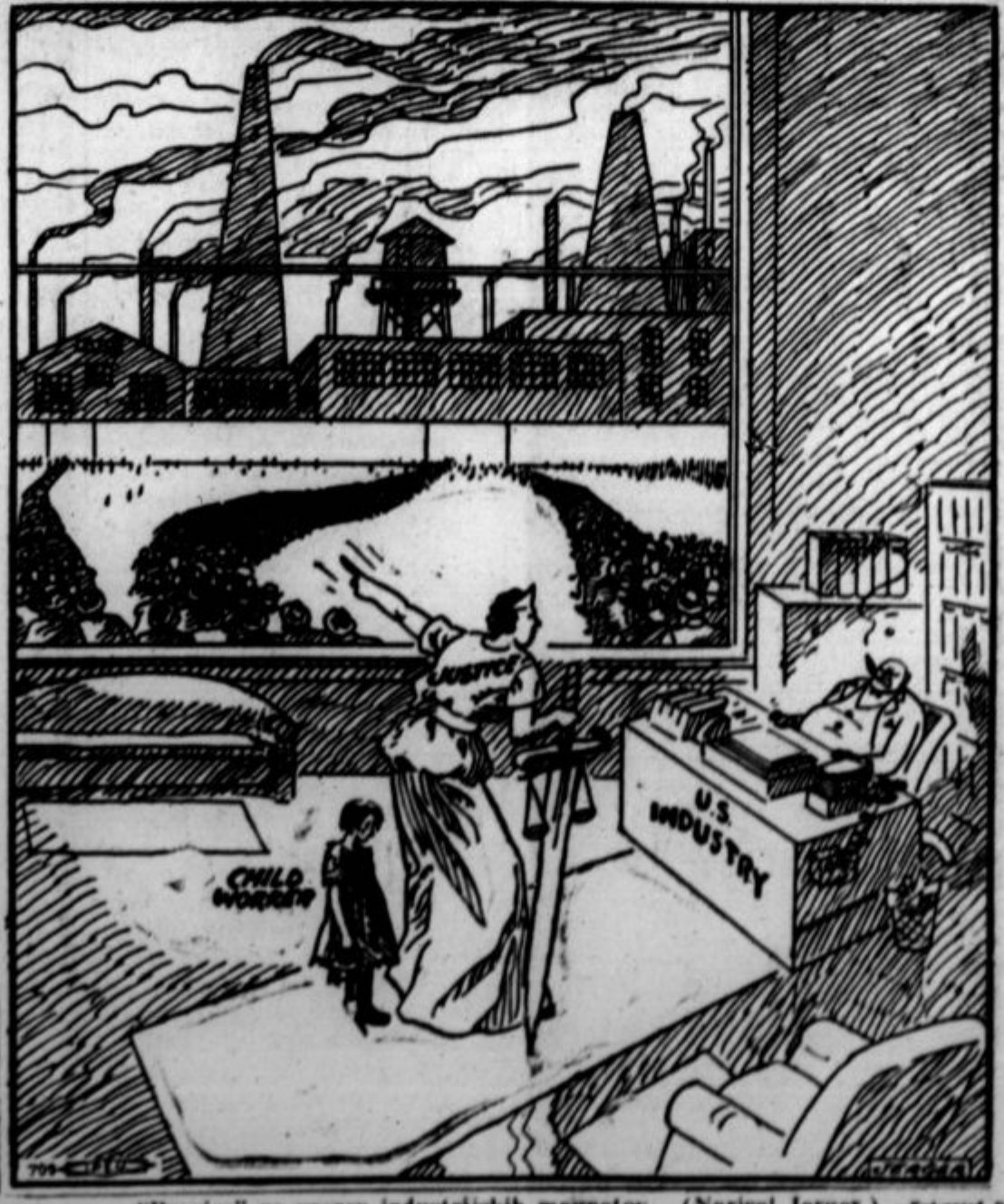
"Ameriška vlada," pravi Hull v svoji izjavi, "se bo držala provizij mednarodnih paktov, katere je z drugimi državami podpisala, da se zavaruje skupne interese prizadetih držav." Ta izjava je bila odgovor na vprašanje reporterjev, kakšno akcijo namerava Amerika podvzeti v zvezi z aktivnostmi japonskih militaristov, ki podpirajo gibanje, čigar cilj je avtonomija severne Kitajske. Ti militaristi hočejo, da postane severna Kitajska druga Mandžurija, katero je Japonska dobila pod svojo kontrolo z vojaško okupacijo. Ameriška vlada ni doslej poslala uradnega protesta proti aktivnosti japonskih militaristov, toda Hull je namignil, da bo to storil, če bo razvilo situacijo zahteval bolj odločno akcijo.

Hullovu svarilo ni namenjeno samo Japoncem, temveč tudi nankingski vladi, ki doslej še ni podvzela korakov, da se ohrani teritorialna integralnost severne Kitajske. Hull se zaveda, da bi japonska kontrola severne Kitajske ogražala ameriške interese na tem ozemlju.

Singhaj, 7. dec. — Kitajsko-japonska kriza je opozorila svet na nevarnost nove vojne. Večje število japonskih bojnih letal se je pojavilo nad Peipingom, medtem ko je japonski polkovnik Tan Takahashi, poslanski pribočnik, poslal kitajskemu vojnemu ministru, generalu Ho Ying-chinu, ultimatum, naj se takoj umakne iz mesta.

Ying-chin je nedavno došel v Peiping kot posebni predstavnik diktatorja Kaiška, ki mu je poveril nalogo, naj vodi pogajanja z Japonci glede ublažitve krize, ki jo je izzvala agitacija japonskih militaristov, da se severne province odcepijo od Kitajske.

Drugo poročilo se glasi, da je (Dolje na 3. strani.)

"Pravica" po vzorcu industrijskih magnatov. (Narinal Jerger.) — Federated Pictures

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdrženo državo (izven Chicago) in Kanado
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Ciero \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Razpisni dopisov in naročenih
glasov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (zgodbe, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo polnopravni le v slučaju,
če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stiti k listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datumi v oklepaju, na primer (Oct. 31, 1935), pomenjajo
leto in mesec, ki sta v tistem letu in mesecu izšla. Če
pa ne, pomenjajo leto in mesec, ki sta v tistem letu in mesecu
izšla. Posredniki so pravilno, da se vam list ne pošlje.

Dnevne zanimivosti

Rev. Francis Jager piše v Amer. Slovincu, da bi se Jugoslavija morala sprijazniti z Italijo in ji pomagati, da dobi v Afriki, kar hoče. Italija je sosed. Prijateljski sosed je boljši kakor sovražni sosed. Slovinci so jezni na Italijo, ker jim je vzela Primorsko, ampak Italija ni nič zela. Anglija in Francija sta vzeli Primorsko Avstriji in jo dali Italiji namesto nemških kolonij, katere sta obdržali zase. Vrhutega sta Anglija in Francija ogoljufali (!) Italijo za Dalmacijo, katero sta ji obljubili, a končno sta jo pustili Jugoslaviji. Jugoslavija naj se sprijazni z Italijo in ignorira sankcije Lige narodov; naj da Italiji les, žito, baker in vse, kar lahko proda.

Tako brat Jager. Radovedni smo, če bi Jager tako pisal, ako bi Italija imela demokratično ali socialistično vladno in bi papež prekinjal to vladno. Vse kaže, da bo Mussolini kmalu imel več prijateljev v inozemstvu kakor doma.

Iz Mehike prihaja vest, da so mehiški učitelji demonstrirali v glavnem mestu za zaščito po deželi. Zadnje mesece se vrše sistematični napadi na učitelje v krajih, kjer imajo klerikalci še vpliv med ljudstvom. Veliko število učiteljev je že bilo linčanih, to je obesanih ali ustreljenih, dočim so drugim porezali uhlje in nosove. Med demonstranti v Mehikem mestu sta bili tudi dve učiteljici, ki sta imeli odrezana uhlja.

Mesarijenje in linčanje učiteljev v Mehiki je rezultat tiste "civilizacije", za katero se divje poteguje katoliška cerkev v Združenih državah in sili predsednika Roosevelta, da bi to "civilizacijo" podprl z ameriški orožjem. To je "civilizacija", ki je do piščice podobna oni, katero vodita Mussolini in italijanska cerkev in katero zdaj poskušata zanesti v barbarisko Abesinijo. Abesinija pa ni nič bolj barbarska kakor je katoliška Mehika!

Stojadinovičeva vlada v Jugoslaviji je dala amnestijo političnim jetnikom. Čez 1200 jetnikov je bilo izpuščenih iz zaporov. To je dobro. Zgoditi bi se moralo že pred tremi meseci, a bolje kasno ko nikoli.

Amnestija pa še ni popolna. Izvzeti so vsi oni politični jetniki, ki so se "težko pregrešili" (kako težko?) zoper državo in beguni v inozemstvu. Torej beguni, ki so ušli zapora doma, morajo prej prestati kazen ali del kazni predno bodo deležni "milosti". To je še vedno slaba demokracija.

Drugo znamenje plikave demokracije v Jugoslaviji je cenzura časopisja. Starokrajski časopisi so še zmirom mestoma pomazani in pobeljeni. Jugoslavija ne sme govoriti o demokraciji, dokler ne bo imela popolne svobode tiska, govora in zborovanja, popolne volilne svobode in vseh civilnih svobod.

Zadnje dni so poročali iz Rima, da je Mussolini odredil priprave za obrambo Rima pred napadi iz zraka. To bo novica za starega Brisbana, ki misli, da je fašistična Italija edina, ki ima bojna letala.

Po mnenju starega Brisbana — kateri prihaja nazaj v otroška leta — sta London in Pariz edini mesti, ki sta v veliki nevarnosti razdejavanja, če pride do oboroženega konflikta med Italijo in Ligo narodov. Do tega konflikta pa pride le v slučaju, ako se Mussolini odloči za samomor.

Ameriška vlada je uposlila — če jo! — tri in pol milijona brezposelnih pri javnih delih po beraških plačah, ostalih sedem milijonov brezposelnih delavcev je pa vrgla na pleča državam in občinam, ki so brez denarja. In to vlada imenuje okrevanje od krize! Vražje slabo okrevanje je to. Sedem milijonov revežev je danes baš tam, kjer so bili v marcu 1932, ko je Hoover pobral šila in kopita. Zdjaj bodo lahko premišljevali, koliko jim je Roosevelt pomagal. Časa za premišljevanje je leto dni. Prihodnje leto so pa predsedniške volitve!

Nevedni delavec, ki se noče ničesar naučiti in se ne more otresti svojih napak, je za zavodne delavce največja čolna.

Glasovi iz naselbin

Korakanje v bodočnost

Collinwood, O. — Ljudstva v industrijskih deželah so kljub od reakcije zapečatenim očem prišla izpregledovati in se buditi iz kapitalističnega in versko preporenega spanja. Ljudstva polagoma spoznavajo, da druge moči ni kot le lastna moč. Malikovanje, uklanjanje in pričakovanje iz neba, vse to ne da ljudstvu kruha. Manja je baje padala samo enkrat.

V 20. stoletju smo in na milijone starih in njih nedolžnih otrok trpi pomanjkanje, mraz in glad. Vse izgleda, da jih tepe sam Bog z bojkotom in raznimi sankcijami, da ne dobijo kar je bilo ustvarjeno zanje. Saj je bil vendar človek ustvarjen, da bo srečen in da se bo povzpelo do najvišjega bitja na zemlji. Ali je to tisti višek človeštva, da v krščanski deželi človek človeku nastavlja bajonet, kar se godi v krščanski Italiji, ki ji načeljuje veleumorilec Mussolini in njegov edini zaveznik pod solncem papež s svojim kardinalskim vojaštvom?! Delo teh dveh zaveznikov prekaša vse meje dostojnosti človeštva dvatisočletne zgodovine. Torej od strani ni in ne bo kruha za ljudstvo. Ta stran nam je po dolgem času pokazala železne zobe. Kdor hoče še naprej čakati, bo še čakal.

Kaj pa druga stran, ki je tudi bila vedno s cvetjem povita? Produkcija in distribucija sta docela v privatnih rokah, ne v ljudskih. To je torej torta proizvodnje privatnega dobička, ne blagostanja za ljudstvo. Če profiti ni, takoj nastane ves tok paraliziran, kar dela ugodna tla za krizo in vojne. Vojna je razlikovalec trga za nadaljnji privatni profit. Vojna, revščina in bolezen ena drugi gladijo zbor. In kjer je ljudstvo bolj zatemo, tam imajo ti trije zavezniki bolj utrjene postojanke.

V času, ko se je vse izdelovalo na roke, je bilo še nekaj — slabo je bilo vsled tega, ker je bilo vedno premalo produktov na trgu. Ali to dobo smo že preživeli. Moderna tehnika jo je spravila v grob in s seboj potegnila vse tiste lepe račune individualizma. To je namreč tista lepa pesem: Vsak zase, Bog za vse. Moderna mašinerija, ki se z vsakim dnem izboljšuje, meče ljudstvo na cesto. Delavci, ki so delali vsa svoja leta v industriji, danes čakajo in prosjajo po religijni uradih, da dobijo vsaj pajčje preživljanje. Religiozni skladi hitro potekajo in kmalu bodo izčrpani. Že danes mečejo ljudi iz religijne postaje na cesto in trumoma marširajo na smetišče človeštva.

Tako je danes — ali umreti na smetišču ali pa se pridružiti fronti delavcev, ki zahtevajo kruh. In one manjšine, ki še delajo, nimajo nobenega zagotovila za svoje delo, da bodo danes ali jutri vržene v armado siromakov. Če slučajno oni ne bodo vrženi, pa se bodo njihovi otroci izgubili na slabih potih med tavanjem za življenje. Znašli se bodo v zaporih in bolnišnicah. To se že danes na debelo godi.

Zdravo delavstvo, ki spoznava ves tok življenja, se danes korakoma približuje strukturi ekonomske delavske politike, z upanjem in resnim namenom, da si bo postavilo samo temelj svoji zdravi bodočnosti, da ne bo več vojne, pomanjkanja in drugih trpljenj.

Zadnje volitve v raznih industrijskih državah po vsem svetu so pokazale niti en uspeh socialistične zmage. V Švici, na Švedskem, Norveškem, Danskem in v Belgiji. Tudi v Ameriki so v več mestih socialisti popolnoma zmagali. V treh mestih — Milwaukee, Wis., Bridgeport, Conn., in Reading, Pa. — so pokazali svojo solidarnost in moč. Če ne bi prišlo do tistega nesrečnega razkola v delavski stranki, bi danes že v marsikateri deželi imeli vlado v svojih rokah. Kadar bo delavstvo prebolelo tisti hud udarec in napravilo zdravo enotno fronto — takrat se bo pričela pisati nova zgodovina, beg iz prokletstva in korakanje v novo, pošteno človeško družbo.

Delavci, da boste tudi vi med pionirji tega največjega dela zgodovine, pridružite se socialistični stranki! Klub št. 49 JSZ zboruje vsak mesec v SDD na Waterloo rd. Pridite in pristopite! Dobrodošle so tudi ženske.

Anton Skapin.

Aktivnosti S.D.D.

Detroit, Mich. — Vsi delničarji SDD se vabijo, da se gotovo udeležijo obnega zbora ali delničarske seje v nedeljo 22. dec. točno ob 2. popoldne. Naprošeni ste, da ste vsaj sedaj točni, kajti na dnevnem redu bo obilo dela, zraven pa tudi odbojniške volitve. Podana bodo poročila o računih in splošnem poslovanju ter stanju doma. Ugibali ter ukrepali bomo, kaj in kako bomo naredili za bodoči napredek doma. Dela je veliko, ako hočemo domu pomagati. Treba je dobrih nasvetov in skupne pomoči od vseh delničarjev. Kolikor se v sedanjih časih da storiti, smo precej storiili, da si morda ne toliko kot se je zadnje čase pričakovalo. Vseeno postoji trdno upanje, da SDD reši krizo. Da se to zgodi, je treba vztrajnega dela, stvarnega razmotrivanja in sodelovanja od strani vseh delničarjev in zadevnih rojakov sploh ter tudi od bratov Hrvatov.

V našem domu je sedaj precej živahno, posebno ob nedeljah, ko se vršijo seje in vaje. Dvorana je polna ves dan — popoldne vaje zbora Slavec, popoldne igralne vaje — vse se pripravlja za starega leta večer in novega leta dan. Na starega leta večer točno ob 8. uri se bo vršil program gospodinjkega odseka SDD. Nastopil bo moški zbor Slavec s par pesmami, Samburg bo igral solo na redki instrument violonfon in Anton Cvek bo zaigral solo: eno na klarinet, eno na piano-akordion in eno na saksofon. Oba solista sta še mlada slovenska fanta, ki sta baš kar prišla v Detroit od vajakov. Oba sta izučena rodbenika in igrata po večjih koncertnih dvoranah. Obljubila sta, da bosta z nami večkrat sodelovala, ker sta vesela, da sta prišla med svoje ljudi. Poleg označenih točk bodo na sporedu na Silvestrovo tudi druge. Predstavljala se bo živa slika o vstopu iz starega v novo leto itd.

Na novega leta dan točno ob 3. popoldne bo uprizorjena znana igra "Mlinar in njegova hči". Režira Anton Česnik. Ker je igra precej dolga, se bo pričela točno ob napovedanem času. Po igri zabava in ples v obeh dvoranah. V veliki dvorani bo igrala godba Monte Carlo, ki slovi kot ena najboljših.

Vabljeni ste vsi rojaki in bratje Hrvati iz vse naše okolice. Take prireditve stanejo veliko truda in časa in so namenjene našemu občinstvu. Pridite torej prav vsi! Vstopnina je jako nizka. Za našo vstopnino boste deležni lepega razvedrila in užitka. Gospodinskemu klubu gre veliko priznanje za trud in delo v prid SDD.

Na avdience na obeh prireditvah!

Za gospodinski klub in odsek SDD, Joe Obranovich.

Ameriški poljedelski tajnik Henry A. Wallace.

O smrti S. Barišića

Detroit, Mich. — Pred dvema letoma je Steve Barišić, član društva Sunce sa istoka št. 171 SNPJ, s tovarišem Mike Bogoeffom tukaj otvoril trgovino oziroma gostilno in restavracijo na 1600 Theodore st., blizu Fisherjeve tovarne št. 10. Podjetje je dobro uspevalo, mnogi rojaki so se tam ustavljali in čisto so ob petkih in sobotah tam izmenjavali čke.

Na 22. nov. okrog 10. popoldne je br. Barišić šel na banko, da vnovči čke, nakar se je vrnil proti domu. Pol bloka od doma pa so ga napadli roparji ter zahtevali, da jim izroči denar. Barišić pa se ni podal, temveč je zgrabil tatu za roko, v kateri je držal revolver, z drugo pa za vrat ter ga vrgel na pločnik. Medtem je prišel drugi ropar, osvojil svojega tovariša, kateri je brž zgrabil za revolver ter Barišića na mestu ustrelil. Tretji ropar je čakal kakega pol bloka stran v avtu, v katerem so nato vsi trije pobegnili.

Ves ta prizor je videl nek stari brivec z druge strani ceste, medtem ko je pismonoša na Warren ulici zabeležil licenčno številko bežečega avta, kakor so povedali ljudje. Policija je bila takoj obveščena, toda morilskotatovi so pobegnili v avtu skozi mesto. Potom licenčne številke se je detektivom posrečilo, da so zasledili vse tri roparje v nekem apartmaju na zapadni strani mesta. Naslednji dan so pozvali očitve, da si ogledajo morilec. Stari brivec je dvakrat pokazal na dva izmed šestorice osumljenih banditov, tretjega ni mogel spoznati, ker je bil tekom napada v avtu. Sodna razprava se je pričela 29. nov. Kar poročajo lokalni listi, sta dva priznala napad, tretji pa še taji. Kako se bo stvar končala, bomo poročali pozneje.

Pokojnega Barišića so takoj odnesli v njegovo stanovanje, nato pa odpeljali v bolnišnico Harper. Brž so obvestili naše društvo, a ko smo prišli v bolnišnico, so nam povedali, da je Steve Barišić že mrtev. Živel je le še nekaj minut in je umrl na operacijski mizi.

Oblasti so takoj zaprele njegovo trgovino in okrajno sodišče je imenovalo administratorja. Detektivji so zasegli vse važne stvari ter uvedli strogo izpraševanje njegovih prijateljev. Naše društvo se je zavzelo, da pokojnemu preskrbimo pogreb, kakor določajo pravila. Pogreb se je vršil 25. nov. in udeležilo se je mnogo našega ljudstva. Pogrebni obredi so se izvršili po predpisih SNPJ, katere član je bil od leta 1922. Pristopil je v Harrisu, Colo. K našemu društvu je prišel s prestopnim listom pred petimi leti od društva št. 121. Ostal je zvest član do zadnjega. Tu zapušča brata in bratrance, v domovini pa ženo in sina. Rojen je bil v selu Suica, kotar Livno, Bosna. V Ameriko je prišel pred svetovno vojno. Večinoma je delal v rudnikih ter opravljal težko delo. Znan je bil mnogim rojakom širom Amerike.

Toliko se nam je zdelo potrebno, da napišemo o tragični smrti našega sobrata, ki je postal žrtev banditov, ki so izrodek sedanjega krivičnega sistema. Blag mu spomin!

John Rimac, tajnik.

Z obiska v Bridgeportu

Cleveland, O. — Jože Snoy je čitateljem Prosvete naznanil, da se vidimo na trojnem slavu v Bridgeportu na 30. nov. Tako se je zgodilo. Srečali smo se ob lepi reki Ohio, preko katere vodi most v Wheeling, W. Va. Istega dne popoldne smo se odpeljali iz metropole po cesti 21, a že v predmestju Bath se nam je prijetila neugoda, vendar smo kmalu spet nadaljevali našo pot. Z nami so potovali muzikantje A. Tekave, kojega starši so bili pred 15 leti v West Newtonu, Pa., John Zolokar ml., Frank Barbič ml. in podpisani. Potovali smo na slavo 30 letnice Proletarca 25 letnice JSZ in 10 letnice kluba št. 11. Okrog 6. večer smo že večerjali pri Rebovskih v Bridgeportu, kjer smo tudi nočevali, v nedeljo pa bili tisti okusnega kosila.

Jože Snoy nas je v soboto večer povedel v dvorano na Boydvillu. Sedeži so bili že zasedeni

Upton Sinclair, vodja "epičnega" gibanja v Californiji.

in mnogi so stali. Snoy je otvoril spored in povedal pomen trojnega slavlja. Tudi mene "je zadel čast" in sem spregovoril par besed občinstvu, ki je s tem imelo priliko, da je videlo metropolskega "trublakerja", ki v "cajtingah" žeha t. j. ljudi in razmere. Občinstvo je name napravilo zelo dober vtis. Nato je bila uprizorjena Molkova enodejanka "Biserne slavlje." Igralci so se dobro postavili. Sledil je akrobatični ples, dobro izveden. Dva dekca sta igrala na harmoniko, eden teh Snoyjev nakar je bila uprizorjena burka "Zamorska brivnica" in angleščini, ki je povzročila obilo smeha. Temu je sledil ples in prosta zabava. Igral je naš metronolski trio, ki je žel leopohvalno in ponovno povabilo. Če ga sprejme, ne vem, kajti razdalja med metronolo in tem mestom je nad 150 milj.

Plesalo se je ko za stavo. Večkrat posecam priredbe, a že dolgo nisem videl tako korajžnih ljudi kot ta večer. Dekleta in žene so se posebno odlikovale. Predstavljanja in rokovanja je bilo mnogo. Povedali so mi, da me poznajo po dopisih in da naj še pišem. Zaslavlja je "Home, Sweet Home" in podali smo se k počitku k Rebovskim.

Naslednje jutro se je oglašil s. Snoy v spremstvu Naceta Ziembergerja in Eddyja Rebola ter Louis Gorenca. Zadnji je bil soustanovitelj društva št. 13 SNPJ. V družbi je bil tudi F. Kravanja, morda pa še kdo drugi, a si ga nisem zapomnil. Obiskali smo Potnikove, kjer so naši fantje zaigrali par veselih, potem je sledil poset pri Krofličevih, tako tudi postrežba in muzika. Njihov sin Avgust, član SNPJ, je prestal operacijo in se zdravi. Želim mu hitrega okrevanja.

V Bridgeportu imajo konstantlerja, ki je Slovenec in brat patra Hugota. Povedali so mi, da je prijazen dečko. Občinski komisar je Anton Kočvar. Ob eni popoldne se je pričela seja društva št. 13 SNPJ. Udeležilo se je tudi Nace, mi smo se pa odpravili na pot proti domu, kamor smo srečno dospeli ob šestih večer. Ob priliki bomo spet obiskali naše rojake v Bridgeportu.

Na 16. nov. sem se udeležil veselice društva Nanos št. 264 SNPJ na zapadni strani mesta. Imeli so dobro zabavo in postregli so s finimi klobasami br. Urbančiča. Na zahvalni dan 28. nov. pa sem posetil koncert zbora Zarja. Udeležba je bila velika in s. Krebelj se je od zadovoljstva kar smejal. Dejal je, da moramo skupaj držati. Gardajani že vedo, da je treba skupaj držati, kajti oni so se pripeljali na koncert z busom. Tudi Mary Seljakova s hčerko je posetila koncert. Tančka je menda Bog "štrafal", ker je moral na zahvalni dan delati — podpisani tudi, vendar pa sem bil deležen zadnjega konca sporeda. Potem pa ples!

Frank Barbič, 53.

Iz carstva tehnike

Aeronavtični zavod na newyorškem vseh lišču je izumil varnostno kurivo, ki so ga arriški inženirji iskali že toliko časa. Gre bencin v trdi obliki in v posebni sestavi, ki seveda niso izdali. To trdo kurivo kaže skoraj neverjetne lastnosti. V ploščo iz trdega bencina lahko streljaš, pa se ne bo vnela ali eksplodirala. Celotno v veliki vročini je odporna, ohranja svojo obliko in jo lahko režeš z nožem. Edini odprtim plamenom jo lahko vžgeš. Trdi bencin izdelujejo s stiskanjem in ga bodo prodajali v kladah. Njegove prednosti so očitne, lahka bodo razpošiljali v navadnih paketihi, seveda je pa njegova zmogljivost nekaj manj, nego zmogljivost tekočega bencina.

Čudno stvar so opazovali na Angleskem: zemeljski kablji imajo namreč sposobnost, da "plazijo" naprej. Ugotovili so, da so telefonski kablji, ki ležijo v Londonu v smeri prometne zleži za cel meter naprej in so se na koncu seveda v mnogih primerih tudi pretrgali. Mnogo, da je ta pojav v zvezi s tem, da povzročajo težka vozila slabotno valovanje, ki se razširja vzdolž kabljskega kanala in kablji potisnjo naprej približno tako kakor valovi "jezdecev valovih" v Južnem morju. Sedaj raziskujejo ta pojav podrobneje, da bi našli primerne pravice, ki bi "žive" kable pričvrstile na mestu, kjer ležijo.

Mnogo nezgod in nesreč se je že zgodilo, motornimi prometnimi sredstvi zavoljo okvare v bakrenih in gumastih cevih, ki rabijo za dovajanje olja in bencina. Pomoč je prišla sedaj v podobi "srebrne cevi", ki so jo izumili v Nemškem. Ta cev drži trdnost kovine s prenostnimi gumami, ne da bi imela njegove nevarne lastnosti, kakor staranje in občutljivost naprave bencinu in olju. Material za to cev je odpravljen tudi naprave bencolu, alkoholu, nitrobenolu, maščobi, amoniaku, ogljenčevi kislini, vodikovemu kisiku. Razen tega da je prožen kakor gumi, je odporen tudi za pritisk in vlak. Novcev se zato danes že zelo uporablja.

Ameriški inženir dr. Stamm je izumil na način za konserviranje lesa. Sveži les se prepoji z neko tekočino, tako zvanim celosolvejem, ki ima višje vrelišče nego voda. S preprosti segretjem se odstrani voda, ki je še v njem, nato se prepoji z voskom, smolo ali laneni oljem, ki se v celosolveju topijo in se izpari pri višji temperaturi nego ta. Sedaj odstranijo s ponovnim segretjem celosolvec, tako da ostane v lesu samo prava prepojitvena snov. Tako prepariran les se krepi.

Kovinski vrči za motorna olja niso baš poceni, zato pomeni velik napredek, da je nek liverpolska tvrdka spravila sedaj na trg voljno vreče iz papirja. Ta papir ima kovinsko prevleko, vrči so poceni in se dajo po uporabi lahko uničiti.

Slovo od lune

Pod tem naslovom smo že kratko poročali o senzacionalnem prerokovanju slovitega angleškega astronoma sira Jamesa Jeansa, predsednika Britanske astronomske zveze. Če je prerokovanje točno, tedaj se lahko pripravimo na to, da se bomo morali posloviti od zvezd, spremljevalke naše premičnice in srebrne svetilke njenih noči. V nasprotju s splošno razširjenim mnenjem, da je naša zemlja ta najbolj neugodno bivališče v svetovnem prostoru, je učenjak pred kratkim v nekem predavanju razlagal, da se pripravljajo na luno hudostvari.

"Imamo vse razloge za domnevo," je dejal sir James Jeans, "da se luna hitro bliža svoji mo koncu. Bliža se nevarnemu pasu in razpadla v doglednem času v same razvaline. Ta proces se bo dogodil po vsej priliki tako, da se bo mesec najprej prekal na dve polovici, od katerih se bo spet vsaka posebej razdvojila. Ta delitev bo hitro napredovala in pomeni popolno razkroj našega trabanta. V nekem stadiju razpada bo imelo jedro lune, ki ga bodo obkrožali odločeni deli, neko podobnost s Saturnom, ki ga obdaja obroč."

Kaj bo potem? V prvi vrsti bo slovo seveda težko vsem zasanjanim nočnim romarjem in liricnim pesnikom, ki jim je bila luna od vselej neobhodno potreben rekvizit, da so lahko izražali svoje počutke. Kaj naj jim nadomesti ta rekvizit? Vprašanje je res za vsa liriko usodnega pomena. A tudi za mesečnike stvar ne bo prava lahka. Kaj jih bo potem gnalo ponoči iz postelj in na potovanja po strešnih zlebljih? Seveda bo tudi naša stara zemlja imela priliko občutiti vse posledice te kozmične katastrofe. Kakor znano, ravna mesec vso izmenjavo plime in oseke na morjih in preji ali slej se to končalo. Tisti pa, ki si utvarjajo, da bi mogli uresničiti fantastični načrt kakšnega Julesa Verne, načrt, da bodo mogli doseči našega nebesnega spremljevalca z raketnim letalom, se morajo pripraviti na to, da jim bo na lepem zmanjkalo cilja, potovanja na luno bodo odveč, ker lune ne bo več.

Edino, kar nas more tolažiti, je to, da ni sir James nič točneje napovedal časa, ko se bo ta katastrofa zgodila. V jeziku astronomov pomeni "dogleden čas" vendarle lep čas, najmanj pa tako oddaljen, da se ni našemu pokolenju, niti še lepemu številu bodočih pokolenj, da bi tam, namestu srebrne, okrogle plošče mahoma zagledali kup razbitin.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana.

Samomor trgovskega para iz Celja

V Celje se je pred letom našel trgovec Riko Fink ter odprl filijalko zagrebške tržnice "As-tra". Zivel je v Celju s svojo ženo Terezijo, ki je bila menda Slovenka, medtem ko je on govoril le hrvaško in nemško. Prejani mesec je s pisarnom izročil nekemu svojemu znanu v Mariboru svoje pohištvo, da bi tako povrnil neki dolg. Pismo je bilo tako zmedeno, da je ta znanec odpotoval v Celje, da pogleda kaj je z njegovim znancom. Ko je prišel v Celje, je našel stanovanje zaklenjeno. Ker se je bal, da nista zakonca izvršila samomora, je s policijo vdril v stanovanje, ki ga je našel prazno. Oba zakonca sta neznanom kam izginila. Ker je ostala trgovina zaprta, je zagrebška tržnica poslala nekoga, da je pregledal trgovske knjige. Ugotovili so okrog 16.000 Din primanjkljaja, vendar pa trdijo tega ni javila oblasti.

Zdaj pa se je nenadoma pojavila, da sta oba zakonca izvršila samomor na Jadranskem morju. Pri Sv. Nedelji na Hvaru je namreč morje naplavilo moško truplo, v katerem so spoznali Rika Finka, ki je zadnje dni oktobra bival v nekem hotelu na Hvaru. S sabo je imel nekaj maljšo žensko, ki jo je vpeljal v hotelsko knjigo kot svojo ženo Theo. Potem sta odšla iz hotela v drugo vas, tamkaj sta stanovala nekaj dni pri neki preprosti družini, ki sta ji pred odhodom — pač odhodom v smrt — podarila razne dragocenosti za spomin. Preiskava je dognala, da sta oba skočila v morje najbrže s 60 metrov visoke čeri, kjer so našli v gozdu ostanke ognja. Od tam sta se najbrže vrgla z bližnje čeri v morje. Trupla žene morje še ni naplavilo.

Fink je bil star 31 let, njegova žena 25 let. Zakaj sta šla smrti ni znano. Manjkajočih 16.000 Din sta najbrže vzela še le tedaj, ko sta odšla k morju v smrt.

Napadla zaročenca, utopila otroka — 6 let je

Mariborsko sodišče je te dni obsodilo delavko Zofko Lilekovo iz Svečine na 6 let in 3 mesece robove, ker je prizadela svojega fantu, delavcu Josipu Cvajdiku smrtonosne rane, ranila tovarišico Pakovo in nazadnje s svojim otrokom skočila v Muro, kjer je otrok utonil.

Lilekova je stara 23 let, delala je v papirnici na Sladkem vrhu. Pred petimi leti je rodila nezakonskega otroka, hčerko Erno. Kasneje se je sprijateljila z delavcem Josipom Cvajdikom v isti tovarni ter se vsa zaljubila vanj in on vanjo. Ljubezen je bila tako močna, da je postala Lilekova zelo ljubosumna ter ni smela Cvajdik sploh z nobenim dekletom spregovoriti, ne da bi ga Lilekova zaradi tega ozmerjala. To je dovedlo do tega, da se je začel Cvajdik odvrnati od nje, kar je zbudilo v Lilekovi maščevnost. Ko je Cvajdik šel nekoč z dela skupaj z delavko Pakovo, je planila pred njiju Lilekova, izpuli Pakovi steklenico iz rok ter jo udarila večkrat po glavi, z nožem pa je razparala Cvajdiku trebuh, da so ga morali takoj prepeljati v mariborsko bolnišnico.

Lilekovo samo je ta dogodek tako zmedel, da se je skrivala, šla na skrivaj k svoji materi, kjer je imela 4 letno Erno v rejli. Vzela otroka ter odšla z njim v Maribor, kjer je obupana in v skrbeh za življenje svojega fantu stopala okrog bolnišnice, ni pa se upala vstopiti, ker se je bala aretacije. Potem se je vrnila v Svečino, tamkaj prenočila, nazadnje jutro pa z otrokom odšla k materi s hčerko v naročju skočila v valove. Sama se je potem rešila na breg, otrok pa je utonil. Ko se je na bregu zavedla, je odšla sama v Maribor ter se javila sodišču, ki jo je zdaj obsodilo na 6 let in 3 mesece robove. Cvajdik je v bolnici skoraj brez življenja okrevljal ter je nastopil pred sodniki kot prič. Izpovedal je, da je bila Lilekova v svoji

ljubosumnosti zmerom nasilna in da ga je včasih celo dejansko napadla. Izpovedal je tudi, da je imela Lilekova tudi njegovega brata rada. Psihijatra pa sta na razpravi izpovedala, da je Lilekova duševno nekoliko zaostala, da zaradi tega ne odgovarja popolnoma za svoje dejanje, ki ga je izvršila v afektu ljubosumnosti. Zaradi tega je sodišče odmerilo obtoženki milo kazen.

2 leti je za uboj. — Pred celjskimi sodniki je stal obtožen 62 letni posestnik Frank Olup iz Klekočevnika v kozjanskem okraju. Obtožen je uboja. Dne 8. oktobra je Olup pred svojo kletjo udaril svojo ženo s palico. Mimo je prišel posestnik Josip Zgajner, ki je pozval Olupa, naj vendar pusti ženo v miru. To je Olupa razjezilo, da je skočil po vile in z vilami udaril Zgajnerja. Ta mu je izpuli vilo iz rok in odnesel k sosedu, češ, da jih bo nesel orožnikom v dokaz, da ga je napadel. Tedaj je Olup prišel znova klicati Zgajnerja na koražo. Ko je Zgajner sopil iz sosedne hiše, ga je Olup ustrelil. Oddal je dva strela in zadal Zgajnerja v vrat in grlo, da je Zgajner v nekaj minutah umrl. Olup se je pred sodniki zagovarjal s silobranom in je bil obsodjen na izredno milo kazen: dve leti robove in izguba častnih pravic za dve leti in 1000 Din globe.

Prvi sneg. — Po planinah je snežilo že pred mesecem, ko se je po dolinah začelo jesensko deževje. Ves november po malem dežuje, temperatura pa se je zadnje dni znižala, nastal je mrz in 22. novembra se je dež spremenil v sneg in je pobelilo vso Slovenijo. Ker je nehale snežiti in je zapadlo snega za prst na debelo, bo sneg kmalu izginil. Če seveda ne začne spet snežiti. Po navadi je bila Slovenija vsako leto deležna snega bolj zgodaj, letos pa se je jesen precej zavlekla.

Zagoneten samomor — nepojasnjene dogodke

Pri Mariboru se je obesil bivši posestnik Ivan Pernek, ki je imel do letošnje pomladi posestvo v Novi vasi pri Rogoznici (ptujski okraj), zadnje mesece pa je služil pri nekem posestniku tik Maribora. Kaj je gnalo Perneka v smrt, ni znano, možno pa je, da ga je vse njegovo življenje zadnjih let pritiralo v obup, iz katerega je imel le eno pot — smrt.

Z njegovim samomorom bo najbrže za zmerom ostal nepojasnjene dogodke, ki se je dogdil pred dvema ali tremi leti. Pernek se s svojo ženo ni razumel, pogosto jo je zmerjal, pa tudi pretepal. Nekoč jo je tako pretepal, da je morala v bolnišnico. Medtem ko se je ona zdravila v bolnišnici, je nastal doma na posestvu velik požar, ki je uničil skoraj do tal vsa poslopja. Vrata hleva so bila celo zvezana z žico, da so komaj rešili živino. Osumili so Perneka, da je zažgal sam, toda dokazati mu tega niso mogli in so ga zato izpustili iz zaporov. Ko se je vrnila žena, iz bolnišnice, jo je mož kmalu, začel spet pretepati, neki dan pa je Pernekova žena izginila neznano kam. Iškali so jo, izpraševali Perneka, nič niso našli ne dognali. Domnevali so, da je šla morda v Muro, iskali po Muri, k vsaki utoplenki klicali Perneka.

naj pogleda, ali ni morda njegova žena, toda za Pernekovo ni bilo sledu, našli je niso ne žive ne mrtve. Perneku dokazati, da je sam spravljal ženo s sveta, niso mogli, pa čeprav so ga vsi sumili, da je ženo ubil in sežgal doma v peči. Dokazov ni bilo, izginotje Pernekove je ostalo nepojasnjeno. Posestvo pa je propadalo in letos spomladi je bilo prodano na dražbi. Zdaj je šel v smrt še Pernek in s tem bo gotovo ostala smrt Pernekove za zmerom nepojasnjena.

Interpelacija in pojasnilo. — Neki poslanec je pred dnevi, ko je zasedala skupščina, interpeliral vladnega predsednika, da je minister Stošević še vedno ravnatelj neke državne banke (menda agrarne), dasi po zakonu minister ne sme biti v taki službi. Vladni predsednik je pojasnil, da ministri ne smejo biti upravni svetniki te banke, kar pa ne zadene ministra Stoševića, ki je "samo" ravnatelj banke!

Štrajk v rudniku Stanovskem. — Pri Poljčanah na Stajerskem je rudnik Stanovski, kjer kopljejo dober rjav premog. Lastniki rudnika pa se pogosto menjavajo, zdaj pa je lastnik rudnika že nekaj let neki Klučenko (najbrže ruski emigrant). Od kar je on prevzel rudnik, se premog dobro prodaja, rudnik se je le razširil in zaposlenih je zdaj že 118 rudarjev. Stalno pa so med delavstvom in lastnikom spori glede izplačevanja mezd. Lastnik se je namreč oprijel metode srbskih rudnikov, ki pogosto po več mesecih ne izplačajo mezd svojim delavcem ali pa jim dajo le nekatere listke, "bone", s katerimi si lahko kupijo živila v trgovini, ki je last rudnika in so seveda cene precej višje, ker pač delavec s svojimi "boni" nikjer drugje ne more kupiti! Lastnik rudnika Stanovskega sicer res še ni odprl svoje trgovine in ne daje bonov, toda tudi denarja večkrat ne da. Po dva, tri mesece ne plača rudarjem nič ali pa le kakšen obrok. Če gre prodaja premoga tako dobro od rok, da se je rudnik lahko razširil zadnja leta, potem doteka lastniku gotovo vsaj toliko denarja, da bi lahko plačal mezde. Lastnik je lažje postopal tako s svojimi delavstvom, ker ti rudarji niso bili organizirani. Zdaj pa so rudarji spoznali potrebo organizacije in Zveza rudarjev (socialistična) je sklicala pri Stanovskem sestanek rudarjev, da se ustanovi podružnica strokovne organizacije. Na sestanku je bil izvoljen tudi pripravljani odbor. Zdaj pa je lastnik Klučenko pobesnel, ustrašil se je organiziranih rudarjev ter takoj začel borbo proti organizaciji. Z izgovorom, da primanjkuje dela, je odpustil vse člane tega pripravljane odbora. Toda delavstvo je prav v tej gesti spoznalo, da je organizacija stvar, ki se je edine boji kapitalist, pa je zaradi tega stopilo v štrajk. Zdaj je stopila na plan tudi Delavska zbornica in 19. nov. se je vrnil pogovor zastopnikov delavstva, organizacije in rudnika, toda do rezultatov ni prišlo, ker lastnik rudnika ni prišel na pogovor, češ, da je zadržan. Štrajk traja dalje in delavci so pripravljeni pričeti spet z delom, če lastnik sprejme vse odpuščene strokovne odbornike spet v službo in če zagotovi redno izplačevanje mezd. Štrajk še traja.

Joe Radel (v Wisconsinu) se naproša, da se javi na naslov: Vlado Kozak, Ljubljana, Poljanska cesta 21.

Magnatje in Rooseveltov program

Nova ofenziva proti "new dealu"

New York. — Poročilo, ki ga je pravkar objavil posebni komitej, zastopajoč organizacije industrijskih magnatov in veletrgovcev, vsebuje žgočo kritiko "socialističnih ameriških Rooseveltovega programa". O tem poročilu bo razpravljala konvencija Zveze ameriških tovarnarjev, ki se odpravi v New Yorku, in kaže, da bodo magnatje vodili hud boj proti Rooseveltu v prihodnji predsedniški kampanji.

Poročilo zahteva, naj se federalna vlada ne vmešava v poslovne aktivnosti, kar s tem ovira vrnitev blagostanja. "To ni prva depresija", naglašajo magnatje, "in tudi ne zadnja".

"Predsednik Združenih držav je nedavno izjavil, da bo dal industriji odmah, toda te zahtevajo več. Kar Amerika potrebuje, ni začasno premirje, temveč permanentni mir. Industriji je treba dati priliko, da bodo lahko pokazale svojo zmoglost in same našle rešitev."

Magnatje dalje kritizirajo Rooseveltovo administracijo in jo dolže, da zagovarja radikalne in socialistične doktrine, importirane iz Evrope. Njen cilj je federalna kontrola industrijskih in trgovinskih aktivnosti.

V zvezi z objavo tega poročila je bilo namignjeno, da organizacija ameriških tovarnarjev ne bo poslala svojih reprezentantov na washingtonsko konferenco, ki jo je sklical George L. Berry, koordinator industrijske kooperacije.

Governer obiskal Hauptmanna

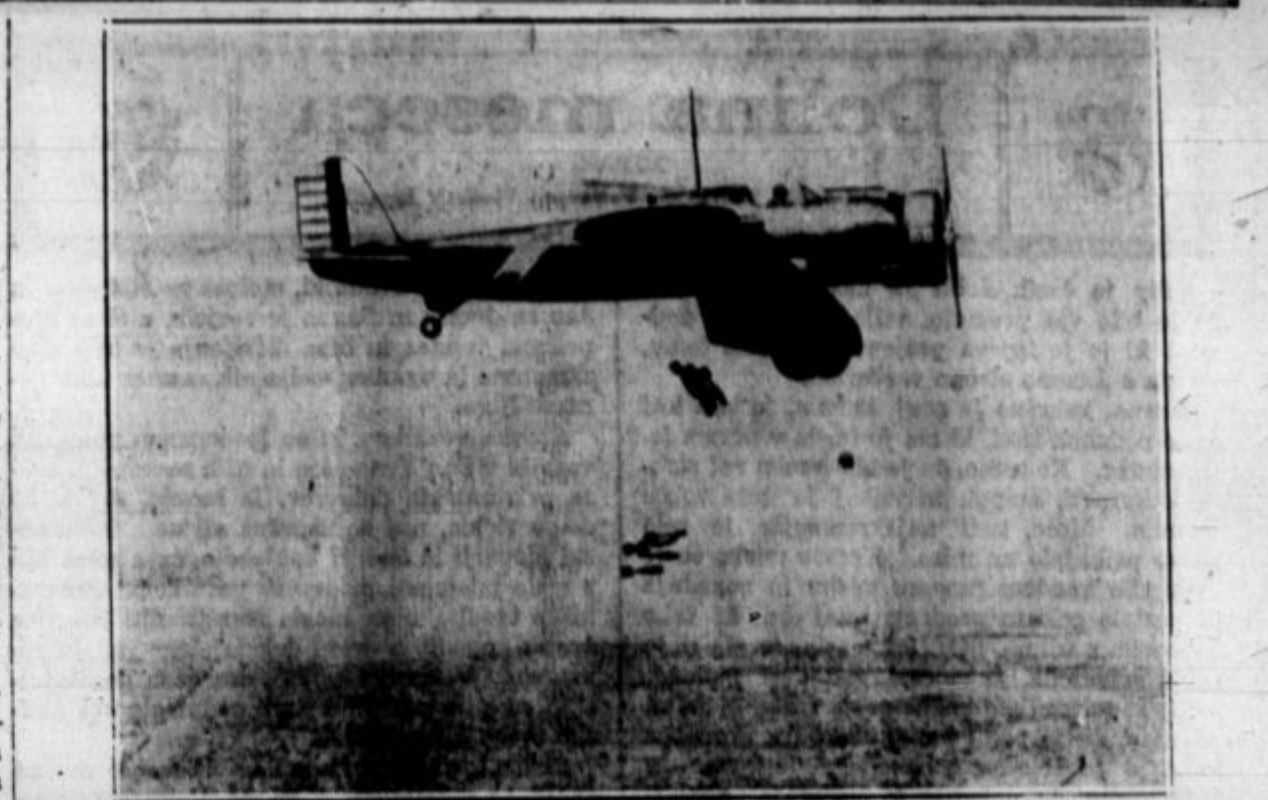
Jetnik še vedno vztraja, da je nedolžen

New York, 7. dec. — Harold G. Hoffman, governer države New Jersey in član takozvanega "sodišča milosti", je obiskal Richarda Hauptmanna, ki je bil spoznan za krivega ubojenja otroka in obsojen v smrt na električnem stolu. To se je zgodilo že v oktobru, toda javnost je bila šele zdaj informirana o governerjevem obisku Hauptmanna, ki se še nahaja v smrtni celici v trenutni jetnišnici. Doslej se ni še nikdar zgodilo, da bi governer obiskal jetnika v smrtni celici.

Governer se je razgovarjal s Hauptmannom nad eno uro. Po tem obisku je governer priporočil ostalim članom "sodišča milosti", naj posetijo jetnika, "da se bodo lahko seznanili z vsemi detajli Hauptmannovega slučaja."

Hoffman je dejal, da Hauptmann še vedno trdi, da je nedolžen, toda drugih podrobnosti razgovora ni hotel pojasniti; zaeno je zanikal govorice, da je začel osebno preiskovati Hauptmannov slučaj.

Pred federalnim vrhovnim sodiščem je sedaj peticija, naj se Hauptmannu dovoli nova obravnava. Od odloka tega sodišča zavisi nadaljnja akcija, da Hauptmann ne pride na električni stol. Obsojenčevi prijatelji trdijo, da je bila v zadnjem času odkrita nova evidenca, ki bo morda prinesla Hauptmannu pomilostitev.

Novo bombno letalo, narejeno za ameriško armado, v prvem poletu nad mestom Barkdale, La.

Mussolinijevi letalci bombardirali bolnišnice

(Nadaljevanje s 1. strani.)

je Mussolini poslal v Afriko. Položaj je tako akuten, da je moral italijanski diktator mobilizirati tisoč karabinerjev kot policijsko silo za zatiranje revolte med delavci. Vesti o nepokoju niso nove; kajti fašistično časopisje v Italiji je že pred nekaj tedni pisalo o disciplinarni akciji, katero so morale vojaške avtoritete podvzeti proti nepokornelem v delavski armadi.

V zadnjem času se je situacija poostila. Čeprav prejemajo delavci v Afriki, ki gradijo ceste do fronte, da se omogoči transportacija živil, primerne plače, so stavke in revolte na dnevnem redu. Upirajo se težkemu delu v silni vročini, ki prevladuje v abesinskih puščavah. Straži jih mora vojaštvo z nasajenimi bajoneti na puškah, da ne pobegnejo.

Po poročilih, ki so dospela v Pariz, so vojaške avtoritete že obvestile Rim, da niso kos situaciji. To je bil vzrok, da je Mussolini poslal karabinerje v Afriko. Ti so že v več slučajih pokazali, da so najbolj sposobni pri zatiranju nepokoja med civilnim prebivalstvom in so v Italiji tudi najbolj osovraženi.

Potniki, ki prihajajo v Pariz iz Italije, govore o silnem nezadovoljstvu med prebivalci. Notranji položaj je napet in fašistični oblastniki so alarmirani. Pomankanje živil se že čuti zaradi izvajanja ekonomskih sankcij in ljudem preti lakota.

Ljudi, zlasti v severni Italiji, se polača obup. Poročila v fašističnem tisku o velikih zmagah italijanskih čet v Afriki so pretirana, kar ljudstvo tudi ve, zato ne vzbujajo navdušenja. Fašistična milica je dobila nalogo, naj aretira vsakega posameznika, ki je na sumu, da širi vladno sovražno propagando. Teroristična kampanja je v zamahu, prav tako ko v prvih letih fašističnega režima, toda nezadovoljnost med prebivalstvom se vseeno razširja.

Rim, 7. dec. — Namignjeno je bilo, da fašistična vlada ne bo sprejela mirovnega načrta, ki so ga izdelali francoski in angleški strokovnjaki v Parizu. Odločitev bo najbrž padla danes, ko bo imel Mussolini govor v poslanski zbornici. Napovedujejo, da bo podal važno izjavo, nanašajočo se na sedanjo mednarodno situacijo.

Eric Drummond, angleški poslanik v Rimu, se je v četrtek oglašil v uradu podministra za zunanje zadeve Suvicha; na sestanku sta govorila o novem mirovnem načrtu, toda detajli razgovora niso bili objavljeni. Italijanske avtoritete hočejo pokazati svetu, da jih ne briga, kaj se godi v Parizu in Londonu, na drugi strani pa je znano, da so zainteresirane v novi mirovni načrt.

Veliko važnost pripisujejo obisku papeževnega nuncija v Bernu, kjer se bo sestel s tajnikom Lige narodov. Pravijo, da papež silno nasprotuje poostitvi ekonomskih sankcij, kar bi prineslo novo trpljenje Italijanskemu ljudstvu in "pripravilo ugodna tla za širjenje komunistične propagande."

London, 7. dec. — Zunanji minister Samuel Hoare je v parlamentu izjavil, da bo s Lavatom napravila zadnji poskus, da

pridobita Mussolinija za končanje afriške vojne. To izjavo je podal pred odhodom v Pariz, kjer se bo sestel s francoskim premijerjem.

"Ako Mussolini ne bo hotel ustaviti vojne, tedaj bodo šli angleški reprezentantje v Zenevo na 12. decembra, ko se sestane sankcijski komitej, in glasovali za oljne in druge sankcije proti Italiji", je dejal Hoare.

Angleški zunanji minister je pobijal poročila, da hočeta Anglija in Francija doseči poravnava afriškega konflikta na svojo pest, kar bi bilo v nasprotju s stališčem, ki so ga zavzele proti Italiji druge države, včlanjene v Ligo narodov, zaeno pa je poudaril, da Velika Britanija neče ponizati ali omajati fašističnega režima v Italiji.

"Mi hočemo, da Italija ostane močna država — močna v moralnem, političnem in socialnem oziru", je rekel Hoare. "Naš cilj je hitra poravnava italijansko-abesinskega konflikta, ki ograja svetovni mir."

Denar za opero, ne pa za reveže

Chicago. — Čikaškemu mestnemu svetu se zdi veliko važnejše, da pomaga "boljšim" ljudem do opere kakor pa, da ubrani reveže pred evikcijami. Za podporo čikaški operi je te dni dovolil \$15.000, za plačevanje starišarjem revnim družinam, katerim groze z evikcijami, pa ne najde niti enega dolarja v mestni blagajni. Da je napram operi tako generozen, je v veliki meri "iniciativa" v tem, ker ima skoraj vsak alderman svojo "zvezdnico", ki želi nastopiti v operi, pravijo hudomušneži. In da ustrezajo željam svoje "druge", so omenjeno vsoto za čikaško opero hitro našli. V Chicagu je dnevno izgnanih iz stanovanj nad 150 družin, 30.000 družinam pa groze z evikcijami, ampak za te se mestna vlada ne briga. Opera je važnejša.

Angleška cerkev odklonila ženske kot duhovnice

London, 7. dec. — Po skoro štiriletnem razmotrivanju je komisija nadškofov sedaj odločila, da ženske ne morejo postati duhovnice v angleški cerkvi. Poročilo naglašja, da komisija z ozirom na preteklo zgodovino in sedanje položaja anglicanske cerkve ne more priporočati žensk kot duhovnic, lahko pa postanejo diakonice. Kot take bi lahko nosile naslov "reverend" in posebno obleko, njih posle pa se bi moralno omejiti na krščenje otrok in pridigovanje.

Napoveduje socializiranje medicine

Washington, D. C. — Ako zdravniki ne bodo storili ničesar za oskrbo revnih bolnikov, je socializacija medicine neizbežna. To napoved je izrekel dr. George C. Ruhland, zdravstveni komisar federalnega distrikta, na zborovanju krajevnih zdravniških zvez. Rekel je, da je nekaj gnilega v situaciji, ko milijoni ne morejo dobiti potrebne zdravniške oskrbe, medtem ko je tisoče zdravnikov, zobozdravnikov in bolničark, ki bi lahko nudili tako oskrbo. Američani potrošijo letno \$3.656.000.000 za zdravniško oskrbo, okrog \$30 na osebo. Če bi bil medicinski sistem pravilno organiziran, bi ta vsota zadostovala za kritje vseh stroškov popolne zdravstvene oskrbe ameriškega prebivalstva.

Amerika alarmirana valed položaja v Aziji

(Nadaljevanje s 1. strani.) general Sung Čeh-yuan, poveljnik kitajske vojaške posadke v Peipingu, na katerega so japonski militaristi pritiskali, naj podpre avtonomistično gibanje, izginil neznano kam. Pred tajnim odhodom je naznanil, da bo general Ho prevzel kontrolo nad situacijo. To je razkačilo Japonce, kar je razvidno iz izjave generala Tade, poveljnika japonskih čet v severni Kitajski, v kateri je poudaril, da je vojna med Kitajsko in Japoncem neizbežna, če se prva ne bo držala dogovora, ki je bil sklenjen med državam v juliju tega leta.

Hearstova propaganda postaja bumerang

(Nadaljevanje s 1. strani.) sati na plačlini dan, predno dobi ček, "da ni učil ali širil komunizma". Hearstovi propagandisti tudi zahtevajo izvajanje njih interpretacije antikomunistične klavzule. Po tej interpretaciji bi noben učitelj ne smel omeniti pred učenci, da je bila v Rusiji kdaj revolucija, ali da sovjetska Rusija sploh obstoji.

Pogon na brezdomce

Phoenix, Arizona. — Z ustavitvijo zveznega rešila so tukajšnje oblasti stopile na nogo, da takoj poženejo iz mesta vsakega brezdomca, ki se bo prikazal v mestu. V ta namen je načelnik policije imenoval "sprejemni odbor", ki bo preiskal vsak tovrni vlak in postal trempe v zapor. Po "preiskavi" jih bo tiral iz mesta ter jim obljubil strogo kazeno, če se vrnejo. Večina trempev so brezposelni, ki iščejo dela.

Skupina abesinskih vojakov, oborožena s primitivnim orožjem.

REDNA LETNA SEJA DELNIČARJEV

korporacije

"Slovenski Delavski Dom"

15335 Waterloo Rd., Cleveland, Ohio

se glasom sklepa, seje direktorija S. D. D.

VRŠI

dne 16. januarja 1936

v auditoriju S. D. D. Pričetek ob 8. uri zvečer

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

.....Čl. društva št.
.....Čl. društva št.
.....čl. društva št.

[illegible]

.....